

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 7. aprila 1869. ~

Gospodarske stvari.

Sadjereja na Štajarskem.

Štajarsko zemljo je Bog tako obilo blagoslovil — piše vrtnar J. Kiegerl — da vse raste na njej, kar koli se šteje v vrsto kmetijskih pridelkov; na srednji južni strani se prideluje izvrstno vino, sadje pa skor povsod. Samo na postaji graški se leto in dan na železnico oddá okoli 98.000 centov sirovega (frišnega) sadja, ki se pelje na Dunaj, v Pešt, na Rusovsko in Turško; koliko ga gré na drugih potih po železnici, po kolah in po Muri, Dravi in Savi iz dežele! Koliko se ga posušenega prodá! koliko v mošt, koliko v žganje (slivovec) podela! Mislil bi človek, da cela štajarska dežela mora že v sadonosni vrt predelana biti, — al vendar še ni tako.

Vrtnar Kiegerl našteva potem vzroke, zakaj sadjereja ni še na taki stopinji, kakor bi imela biti. *)

Tri napake so mu glavni vzroki:

prva je nevednost v presajanju dreves,

druga, da se premlada drevesa iz drevesnic presajajo,

tretja: gosenice, črv, zajci.

Kar se tiče prve napake, popisuje jo tako-le: Namesti jame, v katero se sadi drevo, se naredi le luknja, večidel 3 črevlje široka in 3 globoka; ta luknja se nasuje na pol ali le za en črevelj z rahlo zemljo ali tudi s frišnim gnojem; na to se ysadi drevo in potem luknja do vrha s prstjo nasuje. Čez eno leto se vsede rahla šara za pol črevlja ali cel črevelj, s tem pa se tudi drevo za toliko v luknjo pogrezne. Zdaj pa drevó veselo raste le tako dolgo, dokler so korenine v boljši zemlji; al ker korenine nikoli ne rastejo kvišku in se v ozki luknji drugam razširiti ne morejo kakor v mrtvo zemljo, zato ni čuda, da drevo hirati začne. Potlej pa ljudje tožijo, da se jim drevje ne ponaša dobro, — da zemlja ni za sadje, čeravno se blizu njih vidi kako staro lepo in rodovitno drevó, ki je iz divjaka izrastlo. Namesti, da bi gospodar naredil drevesu široko pa bolj plitvo jamo, po kateri korenine v dobro zemljo razprostiti more, vtaknejo drevó kakor vjetnika v tesno globoko luknjo!

Druga napaka je ta, da pogostoma enoletna cepljena drevesa, tanke, komaj dva črevlja visoke šibice na travnike, med njive, poleg ceste zasajajo. Čez malo let ne najdeš več teh dreves; zginila so, zlomljena od vetra ali poškodovana po živini, otrocih ali hudobiji starejih ljudi. — Namesti taciš šibic naj bi se

saj med polja in zraven cest sadilo saj za palec (col) debela močna drevesa.

Tretja zapreka napredku sadjerejnemu so zajci, ti najškodljiviši glodalci mladega drevja. Temu priča je že marsiktera zima, ko so zajci mlade vrte popolnoma vničili. To pa veselje jemlje gospodarjem, da namesti pokvarjenih dreves ne sadijo družih. Po mojih mislih naj bi lov (jaga) bil tudi pri nas prost, kakor je v taciš deželah, kjer je ljudstvo omikano, kjer ste sadje- in vinoreja na visoki stopinji. Če bo manj zajcev, manj bo škode na drevesih.

Za pokončevanje hroščev (kebrov) in njihovih črvov in pa gosenic imamo že postave, ktere bodo veliko koristile, ako jih bodo župani ostro spolnovali.

Tako vrtnar družbe kmetijske štajarske g. Kiegerl v graškem „Volksbl.“

Gospodarske novice.

* Amerikanski krompir, debel, okrogel, rumen, in zeló rodovit (seme daje 20. do 22. pridelek) smem z dobro vestjo po zanesljivih sporočilih grajšaka gosp. Perneg-a vsem gospodarjem priporočati in to še posebno zato, ker se tega krompirja še nikoli ni bo-lezen prišla ter je zmirom zdrav ostal. Gosp. Maks. Günzler, stanujoč na starem trgu št. 152., sprejema naročila na to amerikansko pleme; cent veljá v Ljubljani okoli 2 gold. 30 kr. — za sod, v katerem se pošilja, se plača 1 gold. Schollmayer.

* Vrabci se na severnem Laškem nalasč (umetno) izreajo. Tako naznanja društvo „société d'acclimatisation“. Opazilo se je namreč, da stari mlade vrabce, dokler so v gnjezdu, pitajo (hranijo) samo s črvi in to prav oni čas, kader ti gospodarstvu največo škodo delajo. Brž pa ko mladi izleté, lotijo se zrna. Znano pa je, da so vrabci oni čas najtečnejši za jélo, kader so izrastli, da izleté. Ta čas se v gnjezdu ujamejo in na prodaj nesó.

* Suh krompir. V Ameriki se že davno prodaja posušen krompir, ker so skusili, da posušen krompir nič ne zgubi od svoje tečnosti, pa leta in leta drži mimo presnega (frišnega), kateri zavoljo vode, ki jo v sebi ima, gnjiti začne. V ta namen dajo krompir med votle, luknjičaste, pošév stoječe valjke, ki ga olupijo, zdrobé in predelajo v kašo, ktera na spodnjem kraji valjk izpada, olupki pa izpod valjk popadajo. Kaša se v suhih sobah posuši, s hidravličnimi prešami v velike kose stlači in na prodaj pošilja.

* Izvoznja vina. Na Francoskem pridelajo vina 55, v našem cesarstvu z Ogerskim vred 45 milijonov veder. Ko ga Francozi v najslabijih letinah izvozijo v tuje dežele za 250 milijonov frankov (en frank je blizu 45 krajc.), ga naše cesarstvo komaj izvozi za 2

*) To isto pač veljá tudi od družih dežel, a ne samo od štajarske in ne samo od slovenskih dežel sploh, marveč od mnogih družih.